

Магалецька Владислава Валеріївна
студентка гр. ДСПУАзм-22, ЗУНУ, м. Тернопіль
Рогальський Ігор Олегович
студент гр. ДСПУАзм-22, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Іващук О.Т.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Питання продовольчої безпеки, її теоретичні підвалини та практичні кроки по забезпеченню вивчаються зарубіжними та вітчизняними науковцями, аналізуються міжнародними організаціями, що відображається в наукових публікаціях та аналітичних доповідях й звітах. Разом з тим, незважаючи на такий інтерес до продовольчої безпеки, події останніх років внесли суттєві зміни у процеси її досягнення, тому поглибленого дослідження потребує питання удосконалення механізмів забезпечення продовольчої безпеки.

Аналізуючи стан дослідження питань проблем продовольчої безпеки у зарубіжних виданнях, можна окреслити наступні тенденції: за останнє десятиліття відбулося зростання кількості публікацій з даної тематики, але якщо дивитися у регіональному розрізі, то опубліковані були у країнах Європи та Америки. Впродовж останніх десятиліть завдяки зусиллям міжнародної спільноти змінюється просторовий вектор дослідження, бо значна увага приділяється країнам, що розвиваються, в тому числі африканським та азійським країнам, які мають суттєві проблеми щодо соціального розвитку та забезпечення продовольчої безпеки, проте не мають достатніх ресурсів для її вирішення, в тому числі й через демографічні чинники.

Досліджуючи сутність продовольчої безпеки, Г. Колісник пропонує розглядати її на двох рівнях: «продовольча безпека країни на макроекономічному рівні – це гарантоване забезпечення суспільства, незалежно від обставин, що можуть скластися, повним необхідним набором повноцінних продуктів харчування. На мікроекономічному рівні – це впевненість окремо взятої особи в можливості задовольнити, з доступних джерел, свої фізіологічні потреби і своєї сім'ї в продуктах харчування» [3].

Тому погоджуємося з дослідниками, що на макроекономічному рівні продовольча безпека це «стан економіки, за якого незалежно від впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на всій території держави забезпечується постійна фізична, соціальна та економічна доступність продуктів харчування в кількості, необхідній для ведення активного та здорового способу життя» [4].

Разом з тим, виходячи з того, що «продовольча безпека впливає на добробут нації, досягнення стратегічних цілей розвитку економіки, в тому числі і продовольчої незалежності» [2], аналіз наукових досліджень показує, що у більшості наукових праць зроблено акцент на окремих сегментах продовольчої безпеки, тоді як процес її забезпечення можливий при комплексному підході, який поєднуватиме правове закріплення, інституційне регулювання на усіх

рівнях, причому механізми регулювання будуть узгоджені між собою, не залишатиме поза увагою питання продовольчої безпеки домогосподарств, враховуватиме короткострокові ефекти та довгострокові наслідки.

Оцінка продовольчої безпеки передбачає використання різних індикаторів, які дозволяють оцінити не лише сучасний стан, а й проаналізувати ризики у різних вимірах. Слід враховувати, що існують потенційні відмінності між членами домогосподарств, тому моніторинг та вимірювання продовольчої безпеки вразливих осіб може відрізнитися від моніторингу безпеки сімей.

При оцінці стану безпеки потрібно враховувати період визначення її наслідків. Як правило, у світовій науковій літературі більшість досліджень гуртуються на визначенні короткострокового періоду і довгострокових наслідків, відсутності продовольчої безпеки та стратегії подолання.

Враховуючи, що продовольча безпека є багатофакторним явищем, адже катастрофи та кризові явища, такі як зміна клімату, землекористування, загрози навколишньому середовищу та біорізноманіттю, хвороби, включаючи пандемію COVID-19, впливають на різні її аспекти, ці фактори мають бути враховані у механізмах забезпечення та при оцінці майбутнього постачання продовольства. Наприклад, COVID-19 не вплинув на безпеку харчових продуктів, проте суттєво порушив питання продовольчої політики та управління процесами постачання продуктів харчування.

До уваги слід приймати пріоритетні аспекти з позицій продовольчої безпеки для різних сфер. Наприклад, дослідники, які оцінюють продовольчу безпеку та стан харчування з позицій медичних характеристик як індикатори беруть, наприклад, дефіцит мікроелементів та їх вплив на здоров'я організму людини.

Якщо стан продовольчої безпеки оцінюють економісти, то для них в пріоритеті політика постачання продовольства, його розподіл, процеси ціноутворення на ринку продовольства, кон'юнктура світових ринків та ін. Тому оцінка продовольчої безпеки та управління її забезпеченням має мати системний характер, ґрунтуватися на всебічних аспектах та поєднувати компоненти, пов'язані з продовольчою безпекою, в тому числі й місцева система постачання продуктів харчування, спосіб життя на певних територіях, культура харчування, тощо. Це є важливим базисом для розробки довгострокової стратегії.

Незважаючи на прогрес у досягненні Цілей сталого розвитку та зменшення глобального голоду, у світі не сформувалося стійких тенденцій формування продовольчої безпеки та забезпечення харчування для населення. Гострими для багатьох людей продовжують залишатися проблема недоїдання та нестачі поживних речовин, тоді як значна кількість людей страждає від ожиріння та надмірної ваги через неправильне харчування. У дослідженнях можна зустріти порівняння цих проблем із потрійним тягарем недоїдання, адже він не лише порушує її фізичний стан, а й провокує численні захворювання.

У цьому контексті вбачаємо необхідність країн активно втручатися не лише в політику продовольчої безпеки, а й в політику харчування. Формування політики харчування це не лише питання однієї людини, в умовах зростаючої глобалізації вона потребує підтримки і на державному рівні, врахування

глобальних мега трендів, які впливають на попит та споживання продуктів харчування.

Список використаних джерел:

1. Бабич М. М. Формування системи продовольчої безпеки: теорія, методологія, практика: монографія. Миколаїв: Вид. відділ МНАУ. 2018. 360 с.
2. Іващук І. О., Карп І. М. Дивергентні зміни в продовольчому секторі. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4. С. 5-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2021_3-4_2.
3. Колісник Г. М. Продовольча безпека України та особливості її розвитку. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2015. Вип. 5. С. 72-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2015_5_19.
4. Шишлюк В. Р., Самокиш В. П. Правове забезпечення продовольчої безпеки України: сучасний стан та перспективи. *Право і суспільство*. 2020. Вип. 1 (1). С. 133-136.